Επίσκοπος Μπάτσκας Ειρηναίος: Η ουκρανική κυβέρνηση επιδεικνύει τη μέγιστη ενεργητικότητα στις διώξεις εναντίον της αυθεντικής κανονικής Εκκλησίας

Συνέντευξη του ιεράρχη της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας στο σερβικό έντυπο «Πετσάτ». Την παραμονή των Χριστουγέννων ο ιεράρχης έθιξε ειδικότερα θέματα όπως η κατάσταση της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, η οποία βιώνει ένα νέο κύμα διώξεων, τα ζητήματα της ορθόδοξης ενότητας, οι συνέπειες των αντικανονικών ενεργειών του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως στην Ουκρανία και η διαίρεση εντός της Ορθοδοξίας, ενώ επίσης αναφέρθηκε στις σχέσεις με την Μακεδονική Ορθόδοξη Εκκλησία – Ιερά Αρχιεπισκοπή Αχρίδος και τη θρησκευτική κατάσταση στο Μαυροβούνιο.

– Θεοφιλέστατε, είναι προφανές ότι ορισμένα κέντρα ισχύος στον πλανήτη έχουν εκπονήσει σχέδιο διαλύσεως της Ορθοδοξίας, το οποίο υλοποιείται ενεργά, κρίνοντας από τά γεγονότα στην Ουκρανία. Τις παραμονές του πολέμου από δύο ουκρανικές σχισματικές ομάδες δημιουργήθηκε η λεγόμενη Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας, στην

οποία το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως απένειμε το επίμαχο αυτοκέφαλο. Μπορούμε να πούμε ότι η εν λόγω κίνηση στάθηκε μια από τις αφορμές της σημερινής αιματοχυσίας στην Ουκρανία;

– Μπορούμε, αλλά μόνο υπό πολλές προϋποθέσεις. Και ειδικότερα είναι αδύνατο να πιστέψουμε ότι το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως επιθυμούσε στην πραγματικότητα τη σημερινή αιματοχυσία, όταν με τρόπο αντικανονικό δημιουργούσε δική του παρεκκλησιαστική δομή στην Ουκρανία, που έχει εκκλησιαστική όψη, αλλά ουσιαστικά κάθε άλλο παρά εκκλησιαστική δεν είναι και μάλιστα τη δημιουργούσε παραμερίζοντας την υφισταμένη και αριθμητικώς επικρατέστερη κανονική Εκκλησία, την οποία το ίδιο αναγνώριζε μέχρι να υλοποιήσει τις αποφάσεις τους, αλλά και τώρα εξακολουθεί στην ουσία να αναγνωρίζει, διότι δεν τολμά να την ανακηρύξει αντικανονική ή ανύπαρκτη.

Έτσι προέκυψε το απίστευτο κανονικό οξύμωρο. Το Πατριαρχείο το οποίο διεκδικεί τη δικαιοδοσία εφ' όλης της ορθόδοξης διασποράς σε όλες τις ηπείρους, επικαλούμενο την κανονική αρχή, η οποία αναφέρει ότι στην ίδια πόλη, δηλαδή στο ίδιο έδαφος δεν μπορούν ταυτόχρονα να έχουν αρμοδιότητα δύο επίσκοποι, το ίδιο στην πραγματικότητα πράττει εκ διαμέτρου αντιθέτως της αρχής, την οποία επικαλείται: στην πόλη και στην περιοχή, όπου υπάρχει ήδη ένας εν ενεργεία και κοινά αποδεκτός επίσκοπος, αυτό το Πατριαρχείο διορίζει έναν άλλο, παράλληλο επίσκοπο, ο οποίος είναι μάλιστα αμετανόητος και στερημένος της χάριτος σχισματικός.

Το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως πάντοτε γνώριζε ότι η μετά το Μαϊντάν ουκρανική κυβέρνηση, η οποία διαμορφώθηκε ως ο πλέον ακραίος αντιρωσικός μηχανισμός, ευρισκόμενος ευθέως στην υπηρεσία του ΝΑΤΟ και την πολιτική «Δύση», όχι μόνον ενδιαφέρεται να μετατρέψει τις σχισματικές ομάδες σε τρόπον τινα κρατική Εκκλησία, αλλά και επιδεικνύει τη μέγιστη ενεργητικότητα στις διώξεις εναντίον της αυθεντικής κανονικής Εκκλησίας (εκφοβισμός του ευαγούς κλήρου, αρπαγή ναών και βίαιες «επανακαταχωρήσεις» ενοριών, τρομοκρατία κατά των πιστών…).

Σε κανέναν και λιγότερο όλων στις εκκλησιαστικές Αρχές της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας στην Κωνσταντινούπολη δεν απαιτούνταν ιδιαίτερη οξυδέρκεια προκειμένου να κατανοήσει ότι οι αντιεκκλησιαστικές και αντιρωσικές διώξεις υπό συνθήκες πολέμου μεταξύ της Ρωσίας και της συλλογικής Δύσεως στο έδαφος της ατυχούς Ουκρανίας θα καθίσταντο πολύ σκληρότερες από ό,τι ήταν πριν την έναρξη της συγκρούσεως. Η κρατική αυτή τρομοκρατία βρίσκεται κυριολεκτικά στο αποκορύφωμά της ειδικά τις τελευταίες ημέρες. Εικονογράφηση αυτής αποτελεί όχι μόνον η βλάσφημη εισβολή αστυνομικών και «υπαλλήλων των υπηρεσιών ασφαλείας» στο μέγιστο ιερό σέβασμα της Ουκρανίας και ολόκληρου του ρωσικού ορθόδοξου κόσμου, την Λαύρα των Σπηλαίων του Κιέβου, αλλά και η κήρυξη εκτός νόμου της κανονικής Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας και η απειλή ότι με τη συγκατάθεση του Θεού το «φιλευρωπαϊκό» και «δημοκρατικά» προσανατολισμένο ουκρανικό κράτος απλώς θα την απαγορεύσει, εάν δεν την διαλύσει. Οίκοθεν νοείται ότι οι ενάρετοι εκπρόσωποι της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων – μεταξύ άλλων και των θρησκευτικών – δικαιωμάτων και ελευθεριών εκατέρωθεν του Ατλαντικού κατά τρόπον σοφό σιωπούν. Κατά τη γνώμη τους, στο Κίεβο υπερασπίζονται ιπποτικά (!) τις «αξίες» και τα «ιδεώδη» τους, ενώ η

δικτατορία όπως ισχυρίζονται ήταν και παραμένει αναλλοίωτο χαρακτηριστικό του Κρεμλίνου. Ω καιροί, ω ήθη!

Η κοινή γνώμη εν μέρει γνωρίζει ότι πολλοί έμμεσα, αλλά και ορισμένοι ακόμη και άμεσα, όπως π.χ. ο Αγιώτατος Πατριάρχης Μόσχας Κύριλλος, πολλοί θεολόγοι από την Εκκλησία της Ελλάδος και άλλες ελληνόφωνες Εκκλησίες, αλλά και από την καθ' ημάς τοπική Εκκλησία, καθώς και σειρά κορυφαίων πιστών διανοουμένων, εγκαίρως και ευθέως, πριν ακόμη λάβουν οι εκκλησιαστικές Αρχές του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως την όχι μόνον αμφιλεγόμενη, αλλά και αντικανονική απόφαση περί ανακηρύξεως του αυτοκεφάλου της λεγόμενης Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας, υπέδειξαν ένα ευρύ φάσμα ενδεχόμενων ολέθριων συνεπειών αυτής.

Οι προβλεφθείσες συνέπειες, οι οποίες αφορούσαν, όπως ήδη ανέφερα, την ενδοουκρανική κατάσταση, δεν άργησαν να επισυμβούν: είναι και οι αρπαγές ναών της κανονικής Εκκλησίας, και οι εκφοβισμοί, και οι διώξεις κ.ο.κ.

Ελπίζαμε ότι το Φανάρι δεν θα ακολουθήσει την οδό, την οποία τελικά ακολούθησε. Εκείνη η οδός οδήγησε, όπως εκ των προτέρων είχε υποδειχθεί, σε ακόμη μεγαλύτερη εμβάθυνση και όξυνση του επώδυνου σχίσματος της Εκκλησίας στην Ουκρανία... Είχαν προβλεφθεί και οι συνέπειες στον τομέα των διορθοδόξων σχέσεων και προπαντός η ρήξη σχέσεων μεταξύ των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών, η οποία, όπως όλοι γνωρίζουμε, επήλθε νομοτελειακώς. Εγώ ο ίδιος, γνωρίζοντας τον Παναγιώτατο Πατριάρχη Βαρθολομαίο κατά τη διάρκεια πολλών ετών, στην πραγματικότητα ακόμη και δεκαετιών, απερίφραστα του είχα προσωπικά αναφέρει, όπως και σε άλλους ιεράρχες και θεολόγους της Κωνσταντινουπόλεως, τις ενδεχόμενες συνέπειες, οι οποίες θα επακολουθήσουν σε περίπτωση υποχωρήσεως έναντι των πολιτικών επιρροών και ανεπαρκούς γνώσεως των βαθύτερων προβλημάτων της Ορθοδοξίας στην Ουκρανία, τους καλούσα πάση θυσία να αποφύγουν την ανάμειξη σε ένα ζωτικό κανονικό πεδίο της Ρωσικής Εκκλησίας.

Εκ των προτέρων αναφέραμε ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία σε όλα τα επίπεδα, επαρχιακό, τοπικό και οικουμενικό, πρέπει να είναι οργανωμένη και να πολιτεύεται βάσει των αρχών της συνοδικότητας, ότι μόνον αυτός ο τρόπος του πολιτεύεσθαι και διοικείσθαι μάς καθιστά άξιους εμπιστοσύνης μάρτυρες της Ορθοδοξίας ενώπιον του σύγχρονου κόσμου και πρωτίστως ενώπιον των ρωμαιοκαθολικών. Όμως, δυστυχώς, δεν ελήφθησαν υπ' όψη ούτε τα επιχειρήματα πολλών ανθρώπων με κύρος, ούτε οι ιεροί κανόνες, ούτε η εμπειρία των περασμένων αιώνων, αλλά ούτε και η Ιερά Παράδοση της Ανατολικής Εκκλησίας.

Όλοι, όσοι προειδοποιούσαν τα ηγετικά πρόσωπα της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως για τις συνέπειες, εννοούσαν τόσο τις εκκλησιαστικές προστριβές, όσο και άλλα προβλήματα, έως και την αδελφοκτόνο βία στην Ουκρανία. Αλλά ήταν αδύνατο να προβλεφθεί ότι οι συγκρούσεις μεταξύ των ορθοδόξων – ανεξαρτήτως του εάν είχαν την πρωτοβουλία γι' αυτές, είτε μετά την εμφάνισή τους υποδαυλίζονταν επιπροσθέτως από μη ορθοδόξους, ακόμη και από ανοικτά αντιχριστιανικές δυνάμεις, τόσο εσωτερικές, όσο και πολύ περισσότερο εξωτερικές – θα χρησιμοποιούνταν ως

προοίμιο και σκηνικό για μια διακρατική σύγκρουση με εκατομμύρια πρόσφυγες, καταστροφή πόλεων, με δεκάδες χιλιάδες θύματα μεταξύ στρατιωτικών και από τις δύο πλευρές, με σκοτωμένους και τραυματισμένους αμάχους κατοίκους...

Αυτή η τραγική εξέλιξη των γεγονότων αποτελεί συνέπεια παγκόσμιων διαδικασιών πολύ πιο περίπλοκων και μακροπρόθεσμων από ό,τι οι «δηλητηριασμένες» ρωσο-ουκρανικές σχέσεις (το αντιρωσικό σχέδιο, ο κρατικός διωγμός κάθε τι ρωσικού στην Ουκρανία, ιδίως της Εκκλησίας, της ρωσικής γλώσσας και του πολιτισμού, η πολύχρονη τρομοκρατία κατά του ρωσικού και ρωσόφωνου πληθυσμού του Ντονμπάς, η άρνηση του ΝΑΤΟ να έχει η Ουκρανία καθεστώς μιας ουδέτερης ζώνης ασφαλείας, η επιδίωξη της Συμμαχίας να προσεγγίσει τα σύνορα της Ρωσίας κλπ.). Πιστεύω ότι όλοι εμείς, σε όλες τις Ορθόδοξες Εκκλησίες, καλούμαστε να βιώσουμε μια εξίσου συμπονετική αγάπη έναντι και των μεν και των δε και να προσευχόμαστε ακούραστα στον Θεό της Ειρήνης υπέρ της ταχίστης αποκαταστάσεως της ειρήνης μεταξύ αδελφών. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να συμμετέχουμε στην προπαγάνδα εκείνων των δυνάμεων, οι οποίες λεκτικά τάσσονται υπέρ της ειρήνης, αλλά την «προωθούν» με την αποστολή στην Ουκρανία ολοένα και περισσότερων όπλων και κατ' αυτόν τον τρόπο εργάζονται ώστε να διαρκέσει ο πόλεμος όσο το δυνατόν περισσότερο...

– Την παραμονή της απονομής του αυτοκεφάλου της λεγόμενης Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως ανακάλεσε τον Τόμο του 1686, με τον οποίο η μητρόπολη Κιέβου μεταβιβάσθηκε στο Πατριαρχείο Μόσχας. Ειδικοί στον τομέα του κανονικού δικαίου θεωρούν αθέμιτη αυτή την ενέργεια του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Δεν την αναγνώρισε και η πλειονότητα των κατά τόπους Εκκλησιών. Όμως, γι' αυτήν την κίνηση του Φαναρίου χάρηκαν ορισμένες οργανώσεις, που αυτοονομάζονται ορθόδοξες εκκλησίες, όπως π.χ. η λεγόμενη Ορθόδοξη Εκκλησία του Μαυροβουνίου και η Ορθόδοξη Εκκλησία της Κροατίας. Μπορούμε να φαντασθούμε ότι θα επέλθει στιγμή, όπου το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως θα αρχίσει να χορηγεί Τόμους ανεξαρτησίας σε τέτοιες «εκκλησίες»;

– Το έτος, κατά το οποίο χορηγήθηκε το εικονικό αυτοκέφαλο σε μια ανύπαρκτη Εκκλησία στην Ουκρανία, ή ακριβέστερα, σε δύο βιαίως και προσωρινά συγχωνευθείσες σχισματικές παραφυάδες, κατά περιφρόνηση της κανονικής και μόνης υφισταμένης Εκκλησίας στην Ουκρανία, σε όλα τα επίσημα έγγραφα τόσο του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, όσο και όλων των άλλων κατά τόπους Εκκλησιών, η μητρόπολη Κιέβου με όλες τις υπαγόμενες εκκλησιαστικές επαρχίες αναφερόταν ως αυτόνομη ή αυτοδιοίκητος Εκκλησία εντός του Πατριαρχείου Μόσχας.

Και ιδού το θαύμα: παρά το γεγονός αυτό, μετά από 333 χρόνια επίσημης συγκατάθεσης και σιγής, το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως κατά τρόπο μαγικό ανακαλύπτει ότι η οικεία αυτού επίσημη κανονική Πράξη του 1686 δεν ήταν ορθή και έγκυρη, και ότι το Κίεβο, χωρίς καν να συνειδητοποιεί κάτι τέτοιο όλο αυτό το διάστημα, στην πραγματικότητα συνέχιζε να υπάγεται στη δικαιοδοσία της Κωνσταντινουπόλεως, η οποία τώρα δήθεν είναι αρμόδια να καθορίσει οριστικά και σύμφωνα με τα δήθεν αποκλειστικά δικαιώματα και προνόμιά της, το κανονικό καθεστώς της Εκκλησίας στην Ουκρανία, η οποία εν τω μεταξύ δεν υπήρχε το 1686 ούτε θεωρητικά, αλλά ούτε και πρακτικά. Υπήρχε μόνο η μητρόπολη Κιέβου, της οποίας έδαφος ήταν ένα μικρό μόνον τμήμα της σημερινής

Ουκρανίας, το οποίο αριθμεί περίπου εκατό κανονικές εκκλησιαστικές επαρχίες.

Η πλειονότητα των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών ευθέως ή σιωπηλώς δέχθηκαν αυτή την ενέργεια της Κωνσταντινουπόλεως ως παράνομη, εσφαλμένη και απειλούσα με κινδύνους την ενότητα της Ορθοδοξίας και ακριβώς γι' αυτό τον τρόπο εξακολουθούν να αναγνωρίζουν ως κανονικό τον μητροπολίτη Κιέβου και πάσης Ουκρανίας Ονούφριο, αγνοώντας τον πολίτη Σέργιο Ντουμένκο («μητροπολίτη Επιφάνιο»). Η καθ' ημάς τοπική Σερβική και Αγιοσαββαϊτική Εκκλησία σέβεται την μακραίωνη κανονική τάξη της Ορθοδόξου Εκκλησίας και ακολουθώντας αυτήν λυπάται για τη βαθιά πνευματική και κανονική κρίση που έχει ξεσπάσει στην Ορθοδοξία και δια προσευχών ελπίζει στην υπερκέρασή της. Ο Θεός να δώσει να γίνει τούτο όσο το δυνατό ταχύτερα! Η Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία στην Κωνσταντινούπολη εκδηλώνει είναι η αλήθεια την επιδίωξη να διευρύνει τη δικαιοδοσία της εφ' όλης της ορθοδόξου διασποράς σε όλες τις ηπείρους, αναμειγνυόμενη στην εσωτερική ζωή των Αυτοκεφάλων Εκκλησιών, αλλά φρονώ και πολύ περισσότερο είμαι πεπεισμένος ότι οι προαναφερθείσες από εσάς γελοιογραφικές ψευδοεκκλησιαστικές οργανώσεις, όπως και άλλες, όμοιες αυτών, ουδέποτε θα καταστούν υποψήφιες για αναγνώριση και πολύ περισσότερο για λήψη κάποιου Τόμου αυτοτέλειας, παρόλο που τον ονειρεύονται.

– Είμαστε μάρτυρες των γεγονότων στην Ουκρανία, όπου οι μυστικές υπηρεσίες του ουκρανικού κράτους πραγματοποιούν επιδρομές στις ιερές μονές της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας του Πατριαρχείου Μόσχας, όπως η παλαιά Λαύρα των Σπηλαίων του Κιέβου και σε μερικούς άλλους ναούς και ιερατικές σχολές, όπου διενεργούν έρευνες, αντιμετωπίζοντάς τους ως κέντρα κατασκοπείας για λογαριασμό του ρωσικού στρατού. Και μάλιστα ως δυσφημιστικό υλικό για τις ουκρανικές αστυνομικές υπηρεσίες αντιμετωπίζονται οποιαδήποτε βιβλία, που εκδόθηκαν στη ρωσική γλώσσα, ακόμη και χριστουγεννιάτικα ή αναστάσιμα μηνύματα του Πατριάρχη Κυρίλλου. Έφθασαν έως και του σημείου η θεία λατρεία να μπορεί να τελείται στα εδάφη, που ελέγχονται από το ουκρανικό κράτος, μόνον στην ουκρανική γλώσσα. Μπορούμε άραγε να βρούμε παρόμοια παραδείγματα στο παρελθόν;

– Όχι. Πουθενά και ουδέποτε.

– Το σκεπτικό της «Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας» υιοθετήθηκε και από ορισμένες άλλες ψευδοεκκλησιαστικές δομές, που δημιουργήθηκαν στο κανονικό έδαφος της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας και προπαντός η λεγόμενη «Ορθόδοξη Εκκλησία του Μαυροβουνίου», η οποία δεν αποδέχεται τη σερβική γλώσσα και το κυριλλικό αλφάβητο, χρησιμοποιώντας τη μαυροβουνίτικη και την κροατική γλώσσα, το «μαυροβουνίτικο» ή κροατικό λατινικό αλφάβητο. Μπορεί να επέλθει η μέρα όπου παρόμοιες οργανώσεις, βασιζόμενες στην υποστήριξη ισχυρών αστυνομικών δυνάμεων, θα ταχθούν υπέρ της απαγορεύσεως των ιερών ακολουθιών στη σερβική γλώσσα και της χρήσης του κυριλλικού αλφαβήτου;

– Δεν πιστεύω στο ενδεχόμενο να υπάρξει παρόμοιο σενάριο ούτε στο Μαυροβούνιο, αλλά ούτε και κάπου αλλού. Στο Μαυροβούνιο, δόξα τω Θεώ, η Ορθοδοξία έχει ήδη σημειώσει μια ιστορική νίκη επί του κρατικού σχεδίου επιβολής της νοσηρής μαυροβουνίτικης σέχτας, που δημιουργήθηκε από έναν καταχωρητή του αστυνομικού τμήματος στην Κετίγνη. Στο Μαυροβούνιο υπάρχει ένα μοναδικό παράδοξο. Ακόμη και δύο κατά σάρκα αδελφοί αυτοπροσδιορίζονται εθνικά με διαφορετικό τρόπο: ο μεν ως Σέρβος, ο δε ως Μαυροβούνιος. Και μάλιστα ο σερβικός λαός στο Μαυροβούνιο βιώνει τη δική του αναγέννηση και τη θριαμβευτική του επιστροφή στο δημόσιο γίγνεσθαι, γεγονός, το οποίο έχει πλέον καταστεί νυκτερινός και ημερινός εφιάλτης για τον καινοφανή «μαυροβουνιτισμό».

Το φαινόμενο του Μαυροβουνίου είναι καταθλιπτικό και λυπηρό. Ο αβάπτιστος άθεος «αρχιστράτηγος» Μίλο Τζουκάνοβιτς ιδρύει «Εκκλησία», αλλά δεν βαπτίζει σε αυτήν τον εγγονό του, διότι γνωρίζει ότι το δημιούργημά του καθόλου Εκκλησία δεν είναι και τον μεταφέρει στην Κωνσταντινούπολη για βάπτιση, όπου για λόγους ευταξίας ανάβει κερί, χωρίς να κάνει τον σταυρό του, πράγμα, που είναι και καλό, διότι ο σταυρός γι' αυτόν δεν σημαίνει τίποτε. Ωστόσο, η εποχή του Μίλο, σύμφωνα με τη Θεία και την ανθρώπινη δικαιοσύνη, παρήλθε δια παντός. Παρεμπιπτόντως, γνωρίζω τον Μίλο από την εποχή του Ζούτα Γκρέντα, όταν δεν ήταν απλώς Σέρβος, αλλά μεγαλοσέρβος εθνικιστής. Πότε έλεγε ψέματα στον εαυτό του και στους άλλους, τότε ή αργότερα, καλό θα ήταν ο ίδιος να το διηγηθεί στην κοινή γνώμη, αλλά φρονώ ότι δεν θα το κάνει αυτό.

– Τα Πατριαρχεία Κωνσταντινουπόλεως και Μόσχας ευρίσκονται σε μια τραγική σύγκρουση, η οποία επιδεινώθηκε με τη δικαιοδοσιακή σύγκρουση της Μόσχας με την Αλεξάνδρεια στην Αφρική, πράγμα που και πάλι αποτελεί συνέπεια του γεγονότος, ότι το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας, ακολουθώντας τα βήματα του Φαναρίου, αναγνώρισε τη νομιμότητα των Ουκρανών σχισματικών. Πόσους κινδύνους εγκυμονεί αυτή η κατάσταση για την ενότητα της Ανατολικής Εκκλησίας;

– Όχι λιγότερους από όσους η κατάσταση, που προκλήθηκε από τις προηγούμενες αποφάσεις του Φαναρίου.

– Υπό την τεράστια πίεση του καθεστώτος του Κιέβου η Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία του Πατριαρχείου Μόσχας έπαυσε να μνημονεύει τον Πατριάρχη Κύριλλο και έλαβε απόφαση για τελική «αυτοκεφαλοποίηση», κατοχυρώνοντας αυτά με την απόφαση περί αυτοτελούς παρασκευής του Αγίου Μύρου. Αυτή η κίνηση είναι αμφιλεγόμενη από ιεροκανονικής απόψεως. Κατά πόσον έχουμε εδώ να κάνουμε με πολιτική και κατά πόσον με θέματα συνοδικότητας και της Εκκλησίας γενικότερα;

– Η παύση της μνημονεύσεως του Πατριάρχη Μόσχας, που συνέβη υπό την τεράστια πίεση του καθεστώτος του Κιέβου, όπως πολύ σωστά υπενθυμίζετε, εξηγείται πλήρως από ψυχολογική και ηθική άποψη. Αλλά κατά τη γνώμη μου δεν χρειάζεται να υπερβάλλουμε ως προς τη σημασία αυτού.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία στην Ουκρανία, στη Ρωσία και σε όλο τον ορθόδοξο κόσμο διατηρεί την ενότητα ως προς τη διδασκαλία της πίστεως και τους ιερούς κανόνες, και αυτό το γεγονός αποτελεί το μοναδικό εκκλησιαστικό μέτρο των συμβαινόντων. Η έψηση του Αγίου Μύρου δεν αλλάζει την ουσία: από ιστορική και ιεροκανονική άποψη έχει δικαίωμα να το κάνει κάθε εκκλησιαστική επαρχία, και προφανώς κάθε αυτοκέφαλη Εκκλησία.

Μετά τον θάνατο του μητροπολίτη Αμφιλοχίου ο πιστός λαός του Μαυροβουνίου τάχθηκε αποφασιστικά υπέρ του μητροπολίτη Ιωαννίκιου και του επισκόπου Μεθοδίου. Πώς εκτιμάτε την τρέχουσα θρησκευτική κατάσταση στο Μαυροβούνιο;

– Και τα προηγούμενα χρόνια έχουμε μαζί σας συζητήσει την πνευματική αφύπνιση και ίαση του λαού στο Μαυροβούνιο μετά σχεδόν από οχτώ δεκαετίες βίας, την οποία υπέμεινε από άρχοντες, οι οποίοι ως σκοπό είχαν τη ριζική αλλαγή της ταυτότητας του σερβικού λαού του Μαυροβουνίου και να καταστούν άθεοι όλοι οι Μαυροβούνιοι, τόσο οι Σέρβοι, όσο και οι μη. Αυτή η σκληρή κοινωνική χειραγώγηση, δυστυχώς, εφαρμοζόταν απανταχού, και όχι μόνον στην πρώην σερβική λεγόμενη Σπάρτη, την ίδια στιγμή, που εμείς οι Σέρβοι, πιο δυνατά από όλους, ίσως και μόνον εμείς, λες και είχαμε τα μάτια και τα αυτιά μας καλυμμένα, τραγουδούσαμε: «Από τον Βαρδάρη μέχρι το Τριγκλάφ, από το Ντζερντάπ μέχρι την Αδριατική...»

Γι' αυτό σήμερα στο Μαυροβούνιο υπάρχουν αρκετοί, οι οποίοι διεκδικούν να είναι ό,τι δεν είναι, και όχι αυτό που είναι στην πραγματικότητα, παρόλο που τόσο οι πρόσφατοι, όσο και οι απώτεροι πρόγονοί τους ήταν πρόθυμοι να αποκεφαλισθούν για ό,τι ήταν. Εδώ βλέπουμε τη μεγάλη επιτυχία αυτής της σκληρής κοινωνικής χειραγώγησης, η οποία βασιζόταν στα «κοιμητήρια των σκύλων» και σε δεκάδες χιλιάδες δολοφονηθέντες. «Ο φόβος για τη ζωή συχνά στερεί από τον άνθρωπο την τιμή», αναφέρει στο ποίημά του «Νεγκόσα» ο Σεβασμιώτατος Δανιήλ.

Ο Πατριάρχης μας αντιλαμβάνεται κάλλιστα τις ανθρώπινες αδυναμίες και τους φόβους. Ακριβώς γι' αυτό τον λόγο, μιλώντας στην Ποντγκόριτσα ενώπιον δεκάδων χιλιάδων πιστών την παραμονή της ενθρονίσεως του νέου μητροπολίτη Μαυροβουνίου και Παραθαλασσίας προσκάλεσε σε αδελφική αγκαλιά εκείνους τους αδελφούς μας, οι οποίοι δεν μας αναγνωρίζουν ως αδελφούς τους. Ο Πατριάρχης Πορφύριος συχνά επαναλαμβάνει την έκκληση αυτή, που παραμένει επίκαιρη και τώρα.

Τη μεγάλη σημασία της αποφάσεως του Πατριάρχη και του μητροπολίτη Ιωαννίκιου να μην ενδώσουν στην ωμή πίεση και τις επικίνδυνες απειλές (ή από την άλλη, στις «καλοπροαίρετες» συστάσεις των «φίλων») ώστε να απορρίψουν την παλαιά πρακτική, την οποία ακολούθησε η απόφαση της Συνόδου και να τελέσουν την ενθρόνιση του μητροπολίτη Ιωαννίκιου στην Ποντγκόριτσα και όχι στην ιερά μονή Κετίγνης, δεν παύουν να μας την υπενθυμίζουν από τις 5 Σεπτεμβρίου 2021 μέχρι και σήμερα εκείνοι, οι οποίοι δεν επιθυμούν το καλό ούτε του σερβικού λαού, αλλά ούτε και της Σερβικής Εκκλησίας.

Τέτοια πρόσωπα έκαναν δηλώσεις από την Κετίγνη και την Ποντγκόριτσα, καθώς και από κύκλους της ελίτ του Βελιγραδίου και από το Σαράγεβο, αλλά, ως φαίνεται, περισσότερη κακία και φαρμακερό μίσος προς τον Πατριάρχη Πορφύριο και τον μητροπολίτη Ιωαννίκιο για τη γενναία αποφασιστικότητά τους υπήρχε στις δηλώσεις, που διατυπώθηκαν από το Ζάγκρεμπ.

Ακραίοι «ρωμαιοκαθολικοί» διανοούμενοι, οι λεγόμενοι φιλελεύθεροι αριστεροί, εκδήλωσαν ακόμη τη μεγαλύτερη οργή από ό,τι οι Κροάτες παλαίμαχοι. Ο ρωμαιοκαθολικός επίσκοπος Βλάντο Κόσιτς από το Σισάκ, ο οποίος μέχρι πρόσφατα ήταν γνωστός ως «κορυφαίος του οικουμενικού διαλόγου της Εκκλησίας στην Κροατία», χωρίς να παραμείνει αμέτοχος, έκανε δήλωση με θέμα την ενθρόνιση στην Κετίγνη σε μια από τις χαρακτηριστικές γι' αυτόν αχαλίνωτες εκδηλώσεις «χριστιανικής αγάπης» προς τον σερβικό λαό και την Ορθόδοξη Εκκλησία της Σερβίας.

Η αποτυχία της απόπειρας να ματαιωθεί η εκκλησιαστική τελετουργία, που έχει γίνει παράδοση και έχει τελεσθεί αναρίθμητες φορές στο διάβα της ιστορίας, απέδειξε ότι κάθε φορά που έχουμε να κάνουμε με τους Σέρβους ως λαό, τη Σερβική Εκκλησία και το κράτος, στην κροατική πολιτική είναι δύσκολο να διακρίνει κανείς τη διαφορά μεταξύ αριστερών και δεξιών. Μέχρι τις 5 Σεπτεμβρίου 2021 και οι μεν, και οι δε, αντιμετώπιζαν το Μαυροβούνιο ως «πίσω αυλή» της Κροατίας.

Αλλά τι να κάνουμε; Όλα έχουν το τέλος τους, συμπεριλαμβανομένων και των ιστορικών ονείρων για την «Κόκκινη Κροατία μέχρι τη Βαλόνα». Άλλωστε η κατάσταση στο Μαυροβούνιο είναι ηλίου φαεινότερη: η συντριπτική πλειονότητα των ανθρώπων είναι με το πλευρό της Εκκλησίας του Αγίου Σάββα. Ο λαός μας, παρόλο που δεν είχε τη δυνατότητα να μελετά την κατήχηση και να λαμβάνει θρησκευτική μόρφωση, καλύτερα από μερικούς ιερείς αντιλαμβάνεται ότι ανήκει εξ ολοκλήρου στην Εκκλησία, τη θεανθρώπινη κοινωνία των ελευθέρων προσώπων, των βαπτισμένων στο όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος.

Γι' αυτό όταν απειλήθηκε η εκκλησιαστική περιουσία, ο λαός αντιλαμβανόμενος ότι πρόκειται για ταυτόχρονη επιβουλή και κατά της εθνικής σερβικής ταυτότητας και στον ίδιο βαθμό κατά της πνευματικής ορθόδοξης ταυτότητας εκείνων των Μαυροβουνίων, οι οποίοι δεν επιθυμούν να αυτοχαρακτηρίζονται Σέρβοι, ξεσηκώθηκε για να υπερασπισθεί την εκκλησιαστική περιουσία πιο αποφασιστικά και από τη δική του ιδιοκτησία.

Ελπίζω ότι η κατάσταση θα συνεχίσει να σταθεροποιείται. Καλό σημάδι ήταν η υπογραφή της Θεμελιώδους Συμφωνίας μεταξύ του κράτους του Μαυροβουνίου και της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας. Μετά την απομάκρυνση του τέως πρωθυπουργού Κριβοκάρποβιτς, ο οποίος είχε διαδραματίσει άδοξο επεισοδιακό ρόλο, ο επόμενος πρωθυπουργός του Μαυροβουνίου Ντρίταν Αμπάζοβιτς (Αλβανός μάλιστα στην καταγωγή), ενεργώντας σύμφωνα με τον νόμο, παρά τις απειλές, εξίσωσε την Εκκλησία της πλειονότητας, την Ορθόδοξη Εκκλησία της Σερβίας, με τις υπόλοιπες Εκκλησίες και θρησκευτικές κοινότητες, οι σχέσεις των οποίων με το κράτος είχαν ήδη

ρυθμισθεί προηγουμένως. Από τη στιγμή της γνωριμίας και της συνομιλίας μας κατά την επίσκεψή του στον Πατριάρχη Σερβίας, τον θεωρώ όχι μόνον άξιο άνθρωπο και υπεύθυνο κρατικό στέλεχος «παλαιάς κοπής», αλλά και δικό μου φίλο, γι' αυτό τον λόγο, δραττόμενος της ευκαιρίας, επικαλούμαι επ' αυτόν την ευλογία του Θεού (bekim αλβανιστί, ή όπως είχα κάποτε μάθει «шњетен бол»).

Παραμένει ένα ακόμη ευρύ πεδίο δράσεως, για παράδειγμα η επαναφορά της διδασκαλίας των θρησκευτικών στο σχολείο, αλλά πιστεύω ότι υπό συνθήκες ομαλοποιήσεως της θέσεως της Εκκλησίας στην κοινωνία, για τους αδελφούς μου ιεράρχες Ιωαννίκιο και Μεθόδιο θα είναι πολύ ευκολότερο να ασχολούνται με την άσκηση των δικαιωμάτων της από ό,τι προηγουμένως.

– Ποιες είναι οι σχέσεις με τη Μακεδονική Ορθόδοξη Εκκλησία – Ιερά Αρχιεπισκοπή Αχρίδος με επικεφαλής τον αρχιεπίσκοπο Στέφανο, της οποίας το αυτοκέφαλο αναγνώρισε προσφάτως η Σερβική Εκκλησία; Πώς εξελίσσεται η διαδικασία υλοποίησης των συμφωνιών, στις οποίες κατέληξαν οι δύο Εκκλησίες;

– Οι σχέσεις είναι, δόξα τω Θεώ, όχι απλώς καλές, αλλά αδελφικές. Στην ουσία, υπαρξιακά, πνευματικά, ήμασταν, είμαστε και θα είμαστε μία Εκκλησία. Μετά τη σύναψη της ευχαριστιακής και κανονικής ενότητας με τη Μητέρα Εκκλησία, εν προκειμένω την Εκκλησία της Σερβίας (σημειωτέον ότι την εποχή πριν από τον Άγιο Σάββα αυτή υπαγόταν στην Ιερά Αρχιεπισκοπή Αχρίδος), και κατ' αυτόν τον τρόπον και με την οικουμενική Ορθοδοξία, έχουμε την ακόλουθη κατάσταση, πρωτοφανή εκ πρώτης όψεως, αλλά στην ουσία τη μόνη δυνατή: τυπικά οι δύο Εκκλησίες απομακρύνθηκαν η μια από την άλλη (διότι η μια εξ αυτών, η αυτόνομη έγινε αυτοκέφαλη), αλλά από την άποψη του περιεχομένου και υπαρξιακώς, προσέγγισαν και ενώθηκαν περισσότερο από ό,τι οποτεδήποτε στο παρελθόν.

Οι αδελφοί μας στη Βόρεια Μακεδονία συνειδητοποίησαν και συμφώνησαν ότι το Πατριαρχείο Σερβίας τίποτε δεν πράττει σε βάρος τους και δεν επιμένει ματαίως στο θέμα του αυτοκεφάλου, το οποίο επιθυμούσαν τόσον καιρό και με τόση θέρμη, ώστε χάριν αυτού ακολούθησαν την οδό του σχίσματος, αλλά αντιθέτως ότι η Σερβική Εκκλησία ως Μητέρα Εκκλησία, για το δικό τους καλό, ως ύψιστη προϋπόθεση όλων των προϋποθέσεων στην οδό προς τον επιθυμητό αυτό σκοπό, απαιτεί την επίτευξή του αποκλειστικά με κανονικό τρόπο, μέσα από την επαναφορά στο νόμιμο καθεστώς της πλέον ευρείας αυτονομίας εντός της Σερβικής Εκκλησίας, η οποία τους χορηγήθηκε το 1959.

Και μόλις προχώρησαν σε αυτή την κίνηση, η Σερβική Εκκλησία χωρίς να προβάλλει οποιουσδήποτε όρους και χωρίς καθυστέρηση τους ευλόγησε όχι μόνον με την επιστροφή από το σχίσμα στην ενότητα, αλλά με το πολυαναμενόμενο αυτοκέφαλο. Αυτοί οι αδελφοί μας πείσθηκαν ότι η Σερβική Εκκλησία δεν είναι εναντίον τους, αλλά υπέρ αυτών και ότι δεν εναντιώνεται στο αυτοκέφαλό τους (εντέλει επί αιώνες ήταν ανεξάρτητη, έστω και από τυπικής απόψεως και όχι Αυτοκέφαλος Εκκλησία), εάν αυτό συνδράμει στη μεγαλύτερη επιτυχία της πνευματικής και ποιμαντικής δράσεως προς σωτηρία ψυχών στον λαό και για τον λαό. Άλλωστε, σε τελική ανάλυση,

το εκκλησιαστικό νομικό καθεστώς οποιασδήποτε Εκκλησίας με κανένα τρόπο δεν επηρεάζει εκείνο το οντολογικό γεγονός ότι όλες οι κατά τόπους Εκκλησίες απαρτίζουν τη μια καθολική Εκκλησία.

Η διαφορά μάλιστα μεταξύ του αυτοκεφάλου και του ευρέως ερμηνευομένου καθεστώτος αυτονομίας στην πραγματικότητα είναι ελάχιστη: στην πρώτη περίπτωση ο Πρωθιεράρχης ή Προκαθήμενος μνημονεύει όταν ιερουργεί τους Προκαθημένους όλων των άλλων Ορθοδόξων Εκκλησιών, ενώ στην δεύτερη μόνον τον οικείο αυτού άμεσο κυρίαρχο επίσκοπο. Ακριβώς κατά τον ίδιο τρόπο στην πρώτη περίπτωση η εκλογή Προκαθημένου δεν συνεπάγεται την υποχρεωτική τυπική έγκριση της εκλογής, που έγινε, ενώ στην δεύτερη η διαδικασία αυτή προβλέπεται και στην πράξη περιορίζεται στο ότι η έγκριση δεν δίδεται μόνον εάν ο εκλεγείς υποψήφιος είναι ασταθής ως προς την πίστη ή απαράδεκτος από ηθική άποψη, ή εάν πίσω του ευρίσκονται εξωεκκλησιαστικοί παράγοντες, δηλαδή οι δυνάμεις του κόσμου τούτου, πολιτικές ή κάποιες άλλες.

Συνελόντι ειπείν, το αυτοκέφαλο δεν εισφέρει στην ύπαρξη μιας Τοπικής Εκκλησίας κάποιο επιπρόσθετο ουσιαστικό στοιχείο οντολογικού χαρακτήρα, κάποια νέα nota Ecclesiae, αλλά δηλώνει το σύστημα οργανώσεως και αλληλεπιδράσεως μεγάλων εκκλησιαστικών περιοχών με σκοπό την πιο αποτελεσματική υλοποίηση του πρωταρχικού στόχου της Εκκλησίας, δηλαδή τη σωτηρία των ανθρώπων, ή με άλλα λόγια, τη διασφάλιση του πληρώματος της γνήσιας πνευματικής ζωής, που είναι αντάξια του ανθρώπου, ως δημιουργηθέντος κατ' εικόνα Θεού θεοφιλούς όντος.

Το αυτοκέφαλο είναι ακριβέστερα μια ιστορική κατηγορία. Εμφανίσθηκε αρκετά αργά, μετά την οικειοποίηση από την Εκκλησία του μητροπολιτικού συστήματος διοικήσεως και εξελισσόταν σταδιακά. Οφείλουμε να τονίσουμε ότι στην πρώιμη περίοδο της χριστιανικής ιστορίας κάθε Τοπική Εκκλησία με επικεφαλής επίσκοπο (σήμερα την καλούμε επισκοπή ή επαρχία) ήταν πλήρως αυτοτελής (θα λέγαμε σήμερα αυτοκέφαλος), αλλά πάντοτε και υποχρεωτικά σε ενότητα με όλες τις υπόλοιπες κατά τόπους Εκκλησίες.

Ας μην λησμονούμε ότι κατά τη διάρκεια αιώνων ορισμένα αυτοκέφαλα εξαφανίσθηκαν και εμφανίσθηκαν νέα. Ωστόσο με όλες αυτές τις αλλαγές το θεμελιώδες πολίτευμα της Εκκλησίας, που είναι κατοχυρωμένο εγγράφως ήδη στις σελίδες της Καινής Διαθήκης, δηλαδή από την αρχή της ιστορίας της Εκκλησίας της Καινής Διαθήκης, της Εκκλησίας του Χριστού, πάντοτε παρέμενε ένα και το αυτό, αναλλοίωτο, βασιζόμενο επί της επισκοπικής διαρθρώσεως (ορισμένοι το ονομάζουν επισκοποκεντρικό).

Το σύστημα της συνοδικής αλληλοδιασύνδεσης και αλληλοδιείσδυσης μεταξύ αυτοτελών (αυτοκεφάλων) Εκκλησιών, λίγο-πολύ μεγάλων, είναι πολύ περισσότερο αυθεντικό από θεολογικής και εκκλησιολογικής απόψεως, έναντι της μοναρχικής ή πυραμιδοειδούς διαρθρώσεως, όπου δεν υπάρχουν ισότιμοι μεταξύ τους Πατριάρχες και όπου αντί της συνοδικότητας και του πρωτείου τιμής κυριαρχεί η αρχή του πρωτείου της εξουσίας, όπου ο πάπας ευρίσκεται στην κορυφή της «πυραμίδας» και όλοι οι υπόλοιποι είναι κάτω από εκείνον. Στην Ορθοδοξία οι σύνοδοι είναι

εκείνες, οι οποίες εκλέγουν και εγκαθιστούν τους επισκόπους, ενώ στο ρωμαιοκαθολικισμό ένας άνθρωπος. Επιπλέον, ο πρώτος στην τάξη επίσκοπος σημαίνει σε μας πρώτος μεταξύ ίσων στη σύνοδο (primus inter pares), και όχι πρώτος in absoluto.

Ένεκεν αληθείας αξίζει να σημειώσουμε ότι η σύγχρονη ρωμαιοκαθολική θεολογία, μελετώντας τις βιβλικές και αγιοπατερικές πηγές, εν μέρει και υπό την επιρροή της ορθόδοξης θεολογίας, ολοένα και περισσότερο αποκαλύπτει για τον εαυτό της την καταλληλότητα και τα πλεονεκτήματα της αρχής της συνοδικότητας στις εκκλησιαστικές δομές, μάλιστα σε όλα τα επίπεδα, από την ενορία μέχρι τον πάπα και τη ρωμαϊκή κουρία.

Εν τω μεταξύ, σε μάς τους ορθοδόξους, κατά έναν τρόπον παράδοξης εντροπίας, όλο και συχνότερα ακούγονται ορολογίες και ρητορική, που θυμίζουν πολύ την ορολογία και τη ρητορική της Α΄ Βατικάνειας Συνόδου (1870): πότε «έχω ιδιαίτερα δικαιώματα», πότε «έχω προνόμια», πότε «έχω ιδιαίτερες αρμοδιότητες» κλπ και ούτω καθεξής.

Οι καρποί αυτού του τρόπου σκέπτεσθαι, που παρατηρούνται στη ζωή της σύγχρονης Ορθοδοξίας και επισημαίνονται κάπου περισσότερο, κάπου λιγότερο (η εχθρότητα, ο αγώνας για πρωτοκαθεδρία, οι φιλονικίες, οι συγκρούσεις μέχρι του βαθμού του σχίσματος μεταξύ επιμέρους κατά τόπους Εκκλησιών), δεν εξυπηρετούν το όφελός μας, αμφισβητώντας το κύρος μας στους ετεροδόξους χριστιανούς, οι οποίοι τόσα πολλά ανέμειναν από εμάς στον τομέα της μαρτυρίας υπέρ της συνοδικότητας και μάλιστα όχι μόνο στα λόγια, αλλά και εμπράκτως.

Όσο συντομότερα ταπεινωθούμε, όσο συντομότερα σταυρώσουμε τον εαυτό μας στον κόσμο και πεθάνουμε για την υπεροψία και την υπερηφάνεια, για την έπαρση και την ειδωλολατρία του εαυτού μας, τόσο συντομότερα ο Χριστός, ο Κύριος των απάντων, ο κυρίαρχος Δεσπότης της ιστορίας και παράλληλα ο Πάσχων Δούλος του Κυρίου και ο εκούσιος Υπηρέτης όλων μας, των «ελαχίστων αδελφών» Αυτού, και πάλι θα μας υψώσει μέχρι τον Εαυτό του, μέχρι τη δόξα του Σταυρού και της Αναστάσεώς Του.

Ολοκληρώνοντας να πούμε ότι το σύστημα της συνοδικής ενότητας των αδελφών Αυτοκεφάλων Εκκλησιών αποτελεί το βέλτιστο από τα δυνατά συστήματα, όμως όταν εφαρμόζεται στη ζωή από πνευματικά ανώριμους ανθρώπους, οι οποίοι δεν έχουν φθάσει το δέον επίπεδο εκκλησιαστικής συνείδησης, τότε χάρη σε αυτούς καθίσταται εμπράκτως το χείριστο από όλα τα εν δυνάμει συστήματα. Ας εργασθεί καθένας μας ώστε να μην είναι το χείριστο, αλλά το βέλτιστο σύστημα, το οποίο στην πραγματικότητα και είναι!

Μια πηγή: https://mospat.ru/gr/news/90001/